

Grenspalenroute

Dit is een zwerftocht langs oude grenspalen, geplaatst in 1757, die de scheiding aangeven tussen de gemeenten Arnhem en Ede. En een ontdekkingsstocht door het verborgen land van de Hoge Veluwe. Deze wandeling vertelt u veel over de geschiedenis van het gebied. De prachtige natuur in dit rustige deel van het Park is verrassend. Zoals de beslotenheid van de bossen en de weidsheid van het Oud Reemster Veld. Het is een aantrekkelijk gebied voor wild, u komt onderweg veel sporen tegen. Ook veel vogels nestelen hier.

In het begin van de route komt u door een bosgebied met een grote verscheidenheid aan boomsoorten zoals lariks, grove den, beuk, fijnspar, douglasspar, acacia en berk. Vervolgens loopt u door een beukenlaan met oude en nieuw geplante bomen. Tijdens uw tocht komt u langs plaatsen waar nog sporen te zien zijn van menselijke bewoning uit eind 19e eeuw en een dijklichaam van een voormalig spoorlijntje uit de Tweede Wereldoorlog. Verder vindt u alle landschapstypes van de Hoge Veluwe met uitzondering van stuifzand en vennen.

Start: Kemperbergerweg, bocht Stadsdennen/Roggekamp. Zie het kaartje. Lengte: 4,8 km.
Duur: circa 1,5 uur.

Bij de groene paal met 'Start Grenspalenroute' gaat u het karrenspoor op.
Bij de T-splitsing gaat u linksaf en even verderop houdt u rechts aan.

Links van het pad ziet u een bosje met voornamelijk grove den. Deze bosjes produceerden vroeger hout voor gebruik in de mijnbouw. Tevens ziet u hier een prachtig voorbeeld van natuurlijke verjonging van voornamelijk grove den en enige berk.

Aan het eind van het pad bij de T-splitsing linksaf.

In deze bomen rij van oude en soms verrotte beuken is een aantal grote ovaalvormige gaten te zien, gemaakt door de zwarte specht. Kauwenfamilies 'kraken' deze nestopeningen voor eigen gebruik. De kleinere gaten zijn gemaakt door de grote bonte specht, maar ze worden ook gebruikt door spreeuwen, boomklevers en bonte vliegenvangers. De zwarte specht is een grote vogel. Het mannetje heeft een rode kap, het vrouwtje is alleen rood aan de nek. De roffel van de grote bonte specht duurt ongeveer een seconde en dit kun je goed horen in het bos. Een specht vliegt meestal niet zo ver: hij gaat rustig van de ene boom naar de andere. Daarbij houdt hij telkens zijn vleugels even stil. De specht heeft een langzame, golvende vlucht.

Volg dit lange pad langs een dubbele rij beukenbomen, met deels oude en deels verjongde bomen.

U zult hier veel wildsporen op het pad zien. Op dit pad kunt u de sporen van het volgende wild tegenkomen:

- Prenten van een das. Ver voor de tenen uitstekende nagels zijn typisch voor de das, vaak worden er maar 4 van de 5 afgedrukt. Lengte 4,5 -5 cm, gemeten zonder nagelafdrukken.
- Prenten van een wild zwijn. De bijklauwen van het wilde zwijn zijn vooral in een zachte bodem duidelijk zichtbaar. De prenten van een volwassen keiler (mannetjesvarken) zijn tot 12 cm lang.
- Prenten van een edelhert. Bijklauwen minder vaak zichtbaar. Twee langgerekte hoeven, lengte 6-12cm.
- Prenten van een ree. Lijkt op een edelhert, maar dan kleiner. Lengte 3-5 cm.
- Prenten van een moeflon. Twee lichtgebogen hoeven met ovale tussenruimte. Lengte 5-6 cm.

Na ongeveer 450 meter ziet u aan uw rechterhand de eerste grenspaal van deze route. In 1757 werden stenen palen geplaatst om de grens aan te geven tussen de gemeente Arnhem en Ede of zoals men het toen noemde: "Het setten van stene paelen op de Limit-Scheijding tusschen het landrostampt van Veluwe soo ver het ampt van Ede gaat en het Schependom van Arnhem".

De paal werd op een pol geplaatst. Een pol werd opgebouwd uit heideplaggen, met zand opgevuld en met plaggen afgedekt. Van Terlet tot de stadsgrens van Arnhem hebben twaalf grenspalen gestaan. De grenspalen hadden elk een naam, deze heet de Braspol. Binnen het raster van het park staan nog steeds drie grenspalen, waarvan er twee aan deze wandelroute staan. Bij het vervolgen van het pad ziet u, waar het bos rechts ophoudt, een wildweide. Dit was ooit een weiland, behorend bij het boerderijtje dat Carel Aalderink in 1866 op deze plaats bouwde. De contouren van de huisplaats zijn nog te herkennen aan het vierkant van oude houtwallen, oorspronkelijk beplant met allerlei struiken om het wild buiten te houden. Nu staan er alleen nog uitgegroeide eiken. Midden op de weide bevinden zich de restanten van een oude waterput, nu afgezet met een houten hekje. De Kröllers kochten het gebied in 1916 met als doel het uitbreiden van hun jachtterrein. Pas in 1926 werd de boerderij afgebroken.

Volg dit pad tot aan de kruising met het fietspad. Steek het fietspad over en vervolg uw route rechtdoor, ditmaal rechts van de dubbele bommenrij.

Rechts ligt het Oud-Reemsterveld, een voormalige zandverstuiving. De overbeweiding met schapen en het steken van plaggen voor de schaapskooi had tot gevolg dat het zand ging verstuiven. In het midden van de 19e eeuw bestond de Veluwe voor ruim de helft uit stuifzand. Links ligt een begroeide wal met berken, dit is het tracé van een spoorlijn, die tijdens de tweede wereldoorlog werd gebruikt ter bevoorrading van Fliegerhorst Deelen en de beroemde vluchtleidingsbunker Diogenes. Op het talud, met aan beide zijden een rij berken, lagen de bielzen voor deze bommenlijn, die in september 1941 in gebruik werd genomen. De spoorlijn liep van Wolfheze naar Deelen.

Blijf het pad volgen tot u links een weide ziet.

Vlak hiervoor, in de bommenrij links, ziet u de volgende grenspaal, de Middenpol.

Blijf hier rechtdoor lopen over een pad wat slecht zichtbaar is.

Even verder ziet u links een Amerikaanse eik en twee lindebomen op een rij. Rechts, voor de heuvel, stond het boerderijtje Het Dal. In dit huis woonde een zoon van Carel Aalderink: Jan Aalderink. De bommen beschermden het huis tegen al te grote hitte in de zomer. Ook hier zijn de omtrekken van de huisplaats met de restanten van de oude houtwallen nog te herkennen. Volgens een koopakte uit 1905 moet er ook een schaapskooi gestaan hebben, maar daarvan is op oude kaarten niets terug te vinden. De boerderij was klein, lag ver van de bewoonde wereld, en het leven op de hoeve was hard en arm. Het gebied was erg vorstgevoelig. Er werd onder andere spelt verbouwd. Tot 1934 is de boerderij in gebruik geweest, daarna is hij afgebroken. Het Dal ontleent zijn naam waarschijnlijk aan zijn ligging in een oud erosiedal van Rijn en IJssel uit de laatste ijstijd, het is eigenlijk het Papendal. Na strenge vorst en hevige sneeuwval kan het smeltwater in dit dal niet weg, waardoor het gebied onderloopt. Dit gebeurde onder andere in 1940. Als u hier de heuvel naar rechts oploopt, heeft u een prachtig weids uitzicht over het Oud-Reemsterveld. Schuin naar links ziet u het oude hoge geboomte rondom Oud Reemst en recht vooruit is het Bosje van Staf te zien.

Ga nu terug naar de grenspaal en sla rechtsaf. Sla op de erop volgende T-splitsing linksaf.

U loopt nu langs het Aalderinksveld. Op dit heideveld links van u is door af te plaggen de heide plaatselijk verjongd. Vroeger werden de plaggen met de hand gestoken met een plaggenschop, tegenwoordig gebeurt dit machinaal.

Bij de T-splitsing linksaf.

U bevindt zich nu op de Koningsweg. Koning-Stadhouder Willem III legde deze wegen tussen 1685 en 1700 aan voor de parforcejacht (hondenjacht). Twee van deze koningswegen liepen door het Park: van paleis het Loo naar Doorwerth en van de Ginkel naar 't Hof van Dieren. Ze kruisten elkaar dicht bij de zuidoostelijke punt van het Aalderinksveld. Er is maar weinig overgebleven van deze wegen. Op oude kaarten komen ze nog gedeeltelijk voor.

Neem na enkele meters het eerste pad rechts.

Nu komt u in een gedeelte van het Park waar veel nestkasten hangen. Deze zijn vooral bedoeld voor mezen, bonte vliegenvangers en gekraagde roodstaarten. Al jaren wordt hier vanuit de Universiteit wetenschappelijk onderzoek gedaan.

Bij de kruising rechtdoor en bij de volgende kruising linksaf.

U passeert een eikenbos. Vroeger werd looistof voor de leerlooierij gewonnen uit de schors van de eik. De eiken werden om de acht tot tien jaar gekapt. Maar door de komst van chemische middelen vond de schors geen aftrek meer. Alle telgen werden daarom gekapt, met uitzondering van een zogeheten 'spartelg'. Zo veranderde het eikenhakhout in een spaartelgenbos.

Ga aan het einde van het pad, bij de T-splitsing linksaf. Bij de volgende T-splitsing rechtsaf.

U loopt nu op een opvallende holle weg. Dit is een schaapsdrift. De schapen werden langs deze wegen, aan de zijanten begroeid met eiken en vroeger ook braamstruiken, naar de heidevelden gedreven, om 's avonds weer terug te keren in de potstal. De mest uit de potstal, met heideplaggen vermengd, werd gebruikt om de akkers te bemesten.

U steekt het fietspad over en volgt de donkerblauwe en oranje route. Bij de kruising linksaf de weg op om terug te keren bij het beginpunt van de wandeling.

Grenspalenroute



Kijk voor meer informatie, reserveringen, tips en entreprijzen op hogeveluwe.nl

Volg ons ook op social media:

 [parkhogeveluwe](https://www.facebook.com/parkhogeveluwe)  [@hogeveluwe](https://twitter.com/hogeveluwe)  [@hogeveluwe](https://www.instagram.com/hogeveluwe)



STICHTING HET NATIONALE PARK
de hoge veluwe